Oponentský posudek bakalářské práce

Zdeňka Petráčková – Překládání a německo-česká frazeologie na příkladu populárně naučné literatury

Vedoucí práce: Mgr. Iva Michňová

Posudek vypracoval: Mgr. Martin Vrabec, Ph.D.

Z předložené bakalářské práce je vidět, že autorka umí velmi dobře německy a má i talent na překládání. Provádí velmi důkladný rozbor jednotlivých frazémů ze zkoumaného vzorku a navrhuje i alternativní, mnohdy lepší překladatelská řešení. Z praktického překladatelského hlediska by práce jistě obstála na výbornou. Méně úspěšná už je ale autorčina snaha využít tyto své dovednosti v bakalářské práci z oboru „Základy humanitní vzdělanosti“, která musí též splňovat základní kritéria vědecké práce. Za velmi problematickou totiž považuji zkoumanou tezi, resp. metodu, jíž měla být vyvrácena či potvrzena. Tato teze zní, že „v češtině se vyskytuje méně frazémů než v němčině“ (viz abstrakt a s. 67). Metoda, kdy autorka vyhledala frazémy ve výchozím jazyce a sledovala, kolik z nich bylo frazeologicky přeloženo do cílového jazyka, nemůže principiálně vést ani k potvrzení, ani k vyvrácení této teze. 1) Sporná už je totiž volba oblasti překládání, pro srovnání frekvence frazémů v obou jazycích by bylo potřeba spíše srovnávat vzorky originálního českého a originálního německého textu. 2) Pokud už autorka – vzhledem ke svému zájmu – trvala na oblasti překladů, ani zde tato metoda nic nedokazuje. Zůstává tu totiž otevřená a nijak nevyloučená možnost, že frazémy ubývají při *každém* procesu překládání a že by jejich počet klesal i při překladu z češtiny do němčiny. Některé frazémy totiž jistě nejde frazeologicky přeložit a překladatele zároveň nic nenutí používat frazém tam, kde v původním jazyce nebyl – a to by platilo i při překladu z češtiny do němčiny. 3) Pokud bychom nechali stranou předchozí dvě námitky, pak je nejasné, proč autorka nespočítala všechny frazémy v cílovém textu a v úvahu brala jen ta místa, kde se v originále vyskytoval frazém. Přitom překladatel nepochybně používá v češtině frazémy i tam, kde v originále nebyly (jak autorka sama uvádí např. v č. 30 na s. 56).

Poněkud problematické je též „teoretická“ část práce. Ta měla sice sloužit jen jako přehledové shrnutí problematiky, ale ani v tomto případě není adekvátní postup, kdy autorka bez jakéhokoli kritického odstupu jen přepisuje pasáže z odborné literatury. Na mnoha místech není dokonce ani jasné, zda rozumí tomu, co z této literatury přepisuje. Mohla by například vysvětlit, co přesně říká věta: „Mezi povrchovými strukturami dvou různých jazyků neexistují jednoznačné vztahy, proto je nutné analyzovat strukturu výchozího jazyka metodou zpětných transformací, poté nalézt v cílovém jazyce odpovídající ekvivalent a přímou transformací jej převést do povrchové struktury cílového jazyka.“ (s. 12), nebo jaké úrovně ekvivalence rozlišuje Hrehovčík (s. 11 – u třetí roviny ekvivalence navíc došlo k chybě při překladu ze slovenštiny, takže věta nedává smysl). Poněkud nadbytečně působí též představení Burgerovy klasifikace frazémů (s. 16–22), které autorka dále k ničemu nepotřebuje a nevyužívá.

„Praktická“ část je, jak již jsem výše zmínil, velmi důkladná a nemám k ní žádné námitky, naopak je třeba vyzdvihnout její kvalitu. Zůstává zde jen nejasné, co autorku vedlo k tomu, aby jako „nulově ekvivalentní“ označila ty frazémy, které byly v překladu buď úplně vynechány, nebo byly přeloženy chybně, kdežto jako „nefrazeologické ekvivalenty“ označila ty, které jsou nefrazeologickým překladem frazému. Nijak to totiž neodpovídá dělení, které uvádí v „teoretické“ části na s. 25 n.

Pro úplnost upozorněme ještě na dvě drobné chyby: 1) Na s. 17 autorka zajisté neměla na mysli „didaktické prvky“, nýbrž „deiktické prvky“. 2) V seznamu literatury chybí odkaz

„Hroníková, 2003“. Jinak je práce po formální stránce (členění, odkazy, překlepy atd.) zcela neproblematická.

Celkově řečeno: Předložené důkladné analýze překladu konkrétních frazémů – jež byla zřejmě autorčiným prvotním cílem – velmi škodí fakt, že k ní byla ex post vymyšlena zcela nerelevantní teze. Z tohoto důvodu navrhuji hodnotit práci podle průběhu obhajoby v rozmezí **velmi dobrá–dobrá**.

V Praze 3. 9. 2013